

A TO HISTORIA: O MILCZENIU, KTÓRE NIE JEST ZŁO-

THE LIQUEFACTION OF GASES
Prof. Olszewski Claims the Credit
for the Original Successful Experiment

From The Engineering and Mining Journal. As
The Engineering and Mining Journal
received an important communication from
Prof. Charles Olszewski concerning his
experiments in the liquefaction of gases
it would seem that Prof. Dewar, who has
so frequently quoted in connection with
liquefaction of gases, has merely followed
the experiments made by Prof. Olszewski
and the credit which has been given to
him is not due him. Prof. Olszewski
states that in October, 1890, he had so far
perfected the apparatus which he used that
he was enabled to obtain 100 c.c. of li-

TEM...

Kontynuując wątki dotyczące ciekłych gazów, zapoczątkowane w poprzednim numerze „Trypletu” („Tien”), warto przypomnieć, że opisana tam historia rozpoczyna się w Krakowie w 1883 r., w pracowni profesorów Karola Olszewskiego i Zygmunta Wróblewskiego, tańczących walca obok naczyń z dopiero co skroplonym tlenem. Wokół pierwszeństwa w

skropleniu różnych gazów narosło wiele nieporozumień i kontrowersji, a o palmę pierwszeństwa walczy również Anglia (Sir James Dewar, skroplenie wodoru w 1898 r.), Francja (Louis Paul Cailletet) i Szwajcaria (Raoul Pierre Pictet)... Ciekawe, że Nagroda Nobla (z fizyki) za badania w tej dziedzinie została przyznana w 1913 r. duńskiemu badaczowi, Heike Kamerlinghovi-Onnesowi, za skroplenie helu i odkrycie niezwykłych własności materii w niskiej temperaturze - nadciekłości i nadprzewodnictwa, właśnie jemu, a nie Olszewskiemu, czy Dewarowi. Literatura obcojęzyczna generalnie milczy na temat profesorów Olszewskiego, Wróblewskiego, UW i Krakowa w kontekście nie tylko pierwszeństwa, ale w ogóle jakichkolwiek zasług w tej dziedzinie. Milczy na przykład baza literatury i zasobów internetowych BookRags.com, dedykowana przede wszystkim studentom, w swoim artykule z 2005 r. (BOOKRAGS STAFF, "Liquefaction of Gases" <http://www.bookrags.com/research/liquefaction-of-gases-woc/>). Nie milczy natomiast na temat innego słynnego noblisty, Sir Williama Ramsaya. Ów, badacz gazów szlachetnych (Nagroda Nobla z chemii, 1904), przy tym zresztą przyjacielem i zwolennikiem prof. Olszewskiego, poprosił go o skroplenie odkrytego przez siebie argonu, co Olszewskiemu udało się w roku 1895. Jakże symptomatyczne staje się w tym kontekście milczenie BookRags również na temat skroplenia argonu... Tymczasem np. The New York Times (Apr 8, 1895, fot.) wyraźnie bierze stronę prof. Olszewskiego. Artykuł ten cytuję specjalnie, gdyż należy do pozytywnych wyjątków w literaturze obcojęzycznej, ale ukazał się bardzo dawno, bo 2 miesiące po skropleniu argonu. Dla szukających związku moich rozważań z działalnością naukową naszego Wydziału pragnę dodać, iż Karol Olszewski, jako pierwszy, skroplił, a później zestalił również tlenek węgla i tlenek azotu.

Przemysław M. Płonka